

16

ČASOPIS GRÉCKOKATOLÍCKYCH BOHOSLOVCOV

Prameň

ROČNÍK IV.

ČÍSLO 2/96

CENA 8 Sk

**Jeruzalemský
patriarcha
pre Prameň**

**Priami účastníci
púte o Svätej
zemi**

**Kvetná nedeľa
s pápežom**

Jezuita v Ríme

**Seminársky zbor
sv. Romana
Sladkopevca**

Svätý Atanáz

**Klokočovská
ikona**

SVĚTÝ OTEC JÁN PAVOL II. NA KVETNÚ NEDEĽU

ÚČASTNÍCI ZÁJAZDU DO SVÄTEJ ZEME S JERUZALEMSKÝM PATRIARCHOM

Milý čitateľ!

Dostáva sa ti opäť do rúk jedno z čísel nášho a teda i tvojho obľúbeného časopisu. Je tak trošku svojím obsahom netradičné, lebo myšlienka vydať ho skrzla pri našom pobyte vo Večnom meste - Ríme, ďaleko od domova. Neberúc ohľad na stále časti môžem povedať: "Prameň na cestách". Osobné svedectvo nejedného z nás ťa bude sprevádzať po týchto stránkach. No nielen v Ríme, ale aj na miestach života a účinkovania nášho Spasiteľa Pána Ježiša Krista, prežili niekoľkí bratia krásne chvíle. Skús sa aj ty s nimi v duchu preniesť tam, kde si možno ešte nebol a o tom sníváš.

Blížia sa sviatky, kedy si budeme pripomínať Nanebovstúpenie Pána a Zoslanie jeho Svätého Ducha. Lenže bude to veľmi málo, ak ostaneme iba pri tom. Tak, ako pri Ježišovej smrti a jeho vzkriesení ty nezomrieš hriechu, starému človeku a nepovstaneš k novému životu, tak aj Duch v tebe nebude účinkovať, ak mu predom neotvoríš svoje srdce a nebudeš v očakávaní jeho príchodu. Lebo On naozaj príde! A dá tvojmu životu plnosť. Otvorí ti nové cesty, na ktorých ťa sám bude viesť a sprevádzať a ty znovu objavíš a spoznáš aký dobrý je Pán, ako veľmi ťa miluje.

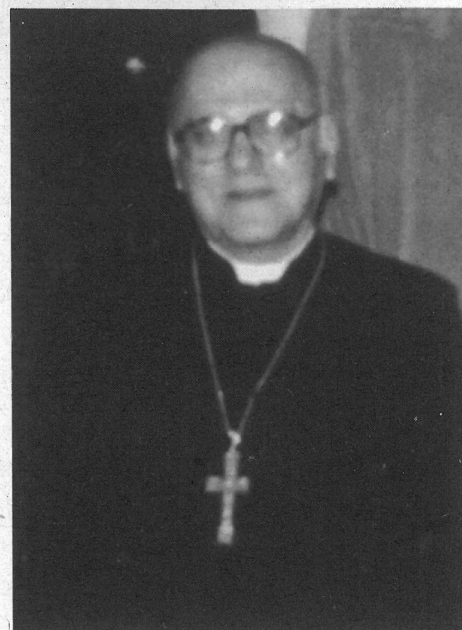
brat Martin

OBSAH

- 4 PATRIARCHA pre Prameň
Jeruzalemský patriarcha Michael Sabbah pre Prameň.
- 6 SEMINÁRSEKUNDY
Ako žijeme? Čítajte!
- 9 PRIAMI ÚČASTNÍCI PÚTE
*Rozhovor z bohoslovcami, ktorí sa zúčastnili
1. celoparchiálnej púte do Svätej zeme.*
- 14 SMER - IZRAEL
Ako sa cestovalo do Izraela.
- 16 KVETNÁ NEDEĽA S PÁPEŽOM
Bohoslovci vo Večnom meste.
- 18 JEZUITA V RÍME
Rozhovor s ThLic. Jánom Babjakom, SJ.
- 20 SEMINÁRSKY ZBOR
Predstavujeme náš Zbor sv. Romana Sladkopevca.
- 22 MY NA VYSVIACKE
Priamí účastníci o vysviacke Msgr. Ivana Ljavinca.
- 24 SVÄTÝ ATANÁZ
Životopis bojovníka za pravú vieru.
- 26 MILOSTIVÁ IKONA
O zázračnej ikone Panny Márie v Klokočove.

JERUZALEMSKÝ PATRIARCHA MICHAEL SABBAAH PRE PRAMEŇ

Počas púte vo Svätej zeme prijal nás aj latinský patriarcha Jeruzalema Michael Sabbah. Po audiencii sme mu položili niekoľko otázok:

Aké má postavenie katolícka cirkev tu vo Svätej zemi a zvlášť v Jeruzaleme?

Ako som už povedal je to malá cirkev. Skutočnosť malosti nie je iba numerickým faktom, ale je to aj tajomstvom. Je to tajomstvo Ježiša, ktorý bol zavrhnutý vo svojej zemi a do dnešného dňa zostáva

znakom posvätenia vo svojej zemi. Do diecézy patrí Jordánsko, Palestína, Izrael a Cyprus. Všetkých obyvateľov je skoro 12 miliónov a všetkých kresťanov - katolíckych, protestantov aj ortodoxných je 300 tisíc.

Tu, v Jeruzaleme sme traja patriarchovia: latinský, grécky - ortodoxný, arménsky - ortodoxný, potom je ďalších deväť biskupov. Z toho päť katolíckych: jeden byzantský, jeden sýrsky, arménsky, chaldejský a maronitský. Ortodoxní sú kopti, sýrčania, etiópčania. Z protestantov sú tu anglikáni a luteráni. Všetci biskupi sa navzájom stretávajú pravidelne raz do mesiaca, aby sme spoločne uvažovali o situácii cirkvi v tejto krajine. Všetci kresťania majú arabskú kultúru aj jazyk. Máme aj štyri maličké spoločenstvá zo židovskej strany. Niektorí z nich sú židia pokrstení na kresťanov, iní nie sú Židmi - Hebrejmi, ale žijú v židovskom svete a ich každodenným jazykom je hebrejčina a v tom istom jazyku majú aj liturgiu. Sú tiež normálnou súčasťou diecézy.

Dva razy do roka sa stretávajú biskupi týchto cirkvi ako biskupská konferencia. Stretnutie trvá dva dni. Naše vzťahy s moslimami: sme jeden ľud, moslimovia aj kresťania sú súčasťou palestínskeho národa a vzťahy na úrovni civilných autorít sú dobré. Aj medzi ľuďmi sú vzťahy dobré, hoci niekedy vznikajú aj problémy. Taktiež

existuje aj dialóg, ktorý je organizovaný medzi moslimami a kresťanmi. Existujú aj veriaci Židia, ktorí pestujú dialóg s kresťanmi.

Vzťahy s izraelskou vládou sú teraz dobré, pretože stále sa pokračuje na ceste pokoja. Aj napriek tomu celková situácia nie je situáciou pokoja. Problém uzavretia Jeruzalema, a tým nedovolenia vstúpiť betlehenským kresťanom do Jeruzalema je stále problémom napätia. Ale teraz je atmosféra spolupráce pre pokoj.

Ako je to s duchovnými povolaniami v tejto diecéze?

Vďaka Bohu dobre. Máme seminár "Bedžala" blízko Betlehema. Zatiaľ vďaka Bohu nebola ešte kríza pre povolania. Máme malý a veľký seminár. Každý rok prijímame 30 chlapcov vo veku štrnástich rokov. Po dvanástich rokoch zostanú dvaja - traja. Takže každý rok máme dvoch - troch kňazov. Tento rok v júni budeme mať troch. Tieto povolania vyrastajú z farskej školy, pretože v každej farnosti máme školu a miestny farár je aj šéfom tejto školy.

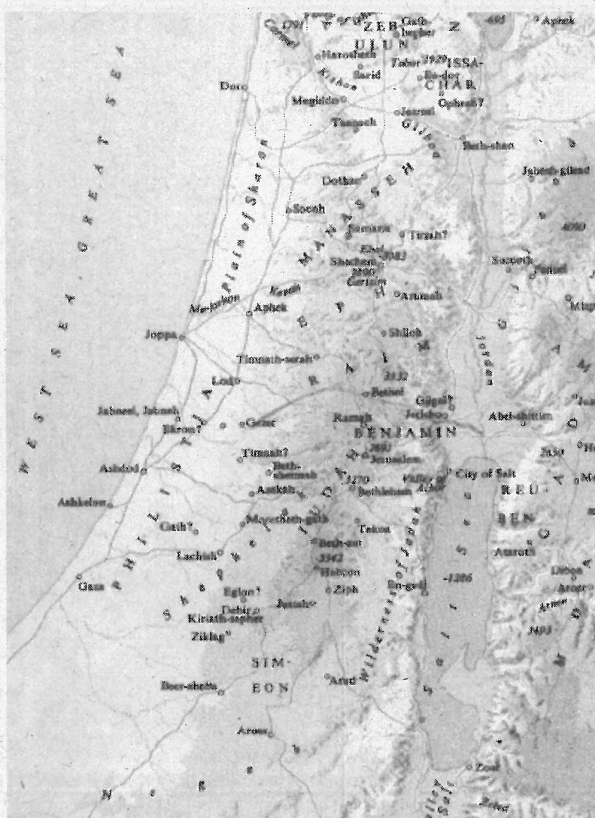
Cirkev vo Svätej zemi nie je numericky veľká, jej veľkosť spočíva v sile svedectva, ktoré vydáva o zmŕtvychvstalom Kristovi a nádeji, ktorú v jeho mene má aj táto svojrázna, troma kultúrami prepletená krajina, ktorá tak veľmi potrebuje shalom - pokoj.

Bernard

*Zhora dole: Nazaret - Bazilika Zvestovania (interiér svätyne),
Jeruzalem - Skalný dóm na mieste pôvodného chrámu,
pohľad na Júdsku púšť.*

PŮŤ DO SVĚTEJ ZEME

V dňoch 17. - 25. marca sa uskutočnila prvá celodiecčzna púť do Svätej zeme. Zúčastnili sa jej aj zástupcovia bohoslovcov. V tomto čísle prinášame zaujímavosti z tejto púte.

KŇAZ A KRÍŽ

V tomto hesle sa niesla duchovná obnova, ktorú sme si vykonali 23. marca pod vedením našich otcov špirituálov Vladimíra Skybu a Jána Závackého. Fenomén kríža sa odráža v živote každého z nás, a isto nielen v našom živote. Preto bolo potrebné sa hlbšie zamyslieť nad ním. Z tohto zamyslenia môže vyjsť len jeden uzáver hodný kresťana: Z láskou prijať a niesť svoj každodenný kríž, skrze ktorý sám spoznávam seba a Boha.

BOHOSLOVCI V RÍME

To, čo sa pripravovalo od jesene minulého roku sa teraz stalo realitou. Bohoslovci - členovia Zboru sv. Romana Sladkopevca sa zúčastnili na poznávacom zájazde do Svätého mesta - do Ríma. Milo nám znelo pozdravenie, ktoré sme počuli na Slovensku v rádiu: Sláva Isusu Christu! Takto oslovil našich bohoslovcov Svätý otec Ján Pavol II. Z tejto významnej udalosti v dejinách seminára prinášame spravodajstvo na stránkach tohto časopisu.

KVETNÁ NEDEĽA 1996

Toto snád' suché konštatovania znamená stretnutie mládeže na celom svete so svojimi biskupmi. Naša gréckokatolícka mládež sa stretla v Prešove s otcom pomocným biskupom Milanom Chauturom CSsR. Po

slávnostnej liturgii sa chlapci a dievčatá premiestnili do "Bieleho domu", kde v dvojhodinove diskusii poriadne potrápili svojimi otázkami otca biskupa, otca biskupského vikára Petra Rusnáka, prešovského kaplána otca Miroslava Labača a nášho špirituála otca Vladimíra Skybu. Tohto stretnutia sa nemohol zúčastniť otec sídelný biskup Ján Hirka, nakoľko bol odcestovaný v Ríme, kde sa zúčastnil biskupskej vysviacky prvého českého gréckokatolíckeho biskupa - Msgr. Jána Ljavinca. Ale nezabudol na účastníkov stretnutia a poslal im list. V tento deň prvýkrát uzreli aj naši čitatelia vynovený Prameň. Dúfame, že si získal vašu priazeň.

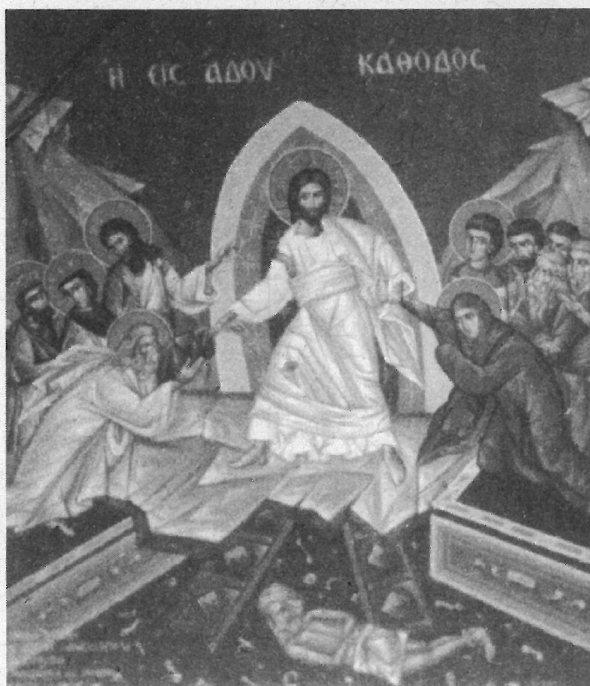
VEĽKÝ ŠTRVOK - ZNAMENIE ODCHODU

Tak, ako každý rok je deň veľkého štvrtku dňom nášho odchodu na veľkonočné prázdniny. Počas slávnostnej liturgie, ktorú celebraval otec sídelný biskup Ján spolu s otcami pomocným biskupom Milanom a generálnym vikárom Jánom. K sláveniu prispel aj náš Zbor sv. Romana Sládkopevca.

Veľký štvrtok - deň ustanovenia Eucharistie - sa týmto stal dňom kňazov. Oni sa stali nositeľmi tohto Ježišovho činu, ktorým sa preniesol ponad čas i priestor až do dnešných dní. Vďaka tejto chvíli dnes môžeme prijímať jeho Telo a Krv a tak sa stať spoluprítomnými na nekrvavej obeti.

CHRISTOS VOSKRESE!

Túto radostnú zvesť sme prežívali v kruhu svojich rodín a farností. Doma sme vypomáhali už od Veľkého štvrtku. Nakoľko nie sme diakoni, nemôžeme už mať na sebe odev diakona - dalmatiku a orár. To

prislúcha až diakonom. Ale aj tak sme pomohli vepšie prežiť atmosféru tohto veľkolepého sviaku svojou pomocou pri slávení Strastí, Umučenia, Vzkriesenia, či slávnostných veľkonočných liturgií. Všetci sme si priali, aby Kristus slávne vstal zmŕtvych v každom z nás a aby sme my vstali s ním a prežili svoje vzkriesenie. Ale niet vzkriesenia bez utrpenia a smrti. A v tejto chvíli sme si uvedomili plnšie hodnotu kríža, hoci sme nad ním už počas poslednej duchovnej obnovy uvažovali.

ZÁZRAK ŽIVOTA - VRAŽDA NÁDEJE 1.200.000 VRÁŽD

Takto by sa dal charakterizovať najnovší typ vraždy nevinného a bezbranného človeka - POTRAT. O tejto téme, o téme života a smrti, o téme narodenia človeka nám prišiel porozprávať jeden z najväčších predstaviteľov hnutia PRO LIVE - MUDR. Andrej Hradecký. Stretnutie s ním sa uskutočnilo 12. apríla vo večerných hodinách. Mnohí z nás boli ochotní zostať na niekoľkohodinovú besedu, vďaka ktorej sme uvideli

seminársekruť

realitu života na Slovensku. Poukázal nám na mnohé skutočnosti, ako dochádza k postupnej devastácii vnútra človeka, až je schopný dať zabiť vlastné dieťa. Kladieme otázku: Prečo? Prečo muselo zomrieť na Slovensku 1 milión 200 tisíc detí? Prečo každoročne zomiera 30 tisíc detí len u nás? A sme ešte vôbec kresťanskou krajinou?

KŇAZSKÁ VYSVIACKA

V nedeľu 14. apríla prijal náš spolubrat diakon František Kuzmiak z rúk J.E. Msgr. Jána Hirku, prešovského sídelného biskupa, kňazské svätenie. Primičnú svätú liturgiu slávil v sobotu 20. apríla o 10. hodine za účasti mnohých kňazov a bohoslovcov v katedrálnom chráme sv. Jána Krstiteľa v Prešove.

BYSTRÁ 1996

18. apríla 1996 o 14⁰⁰ sa uskutočnilo v priestoroch Gréckokatolíckej bohosloveckej fakulty stretnutie kňazov a animátorov celoeparchiálneho mládežníckeho stretnutia 1996. Toto stretnutie sa tohto roku uskutoční v Bystrej, okres Humenné, a to pravdepodobne v termínoch:

12.-16.8.1996 (16-roční a starší) a
19.-23.8.1996 (14 a 15-roční).

JOZEF EGYPTSKÝ A MY

Dňa 20. apríla sme sa zúčastnili na úspešnom pokuse o muzikál v réžii Adely Gáborovej: "Jozef Egyptský a my" v bábkovej sále. Bolo to netradičné predstavenie, pretože ho hrali a spievali bohoslovci z Kňazského seminára sv. Gorazda v Nitre. Tak ako Jakub sa vydal na cestu za svojim synom do Egypta, tak sa aj

členovia tohto divadelného súboru vydali na cestu evanjelizácie a katechizácie.

350 ROKOV ÚNIE

Tohto roku si pripomínáme 350. výročie podpísania Užhorodskej únie. Oslavy sa uskutočnili 20.-22. apríla 1996 v sídle Mukačevskej eparchie - v Užhorode. Zúčastnili sa ho nielen obyvatelia Zakarpatskej Ukrajiny, ale aj mnohí gréckokatolíci - Slováci. Veď práve na území Slovenska bola táto únia hneď od počiatku prijatá.

Týchto osláv sa zúčastnil aj náš bohoslovecký Zbor sv. Romana Sladkopevca.

FINÁLNE SKÚŠKY NA FAKULTE

Toto obdobie je charakteristické veľkým náporom na naše mozgy. Nielen, že finišujú normálne skúšky bežného semestra, ale mnohých, hlavne piatakov a štvrtákov, čaká niekoľko štátnic, ktorými ukončia postupne štúdium jednotlivých predmetov na našej fakulte. Súčasťou záverečnej skúšky je aj odovzdanie diplomových prác, ktorých témy boli práve zadané poslucháčom štvrtého ročníka.

Seminársekundy pripravil Giorgio.

PRIAMI ÚČASTNICI PÚTE O IZRAELI

V dňoch 17.-25.marca sa uskutočnila Prvá celodiecézna púť do Svätej zeme. Zúčastnili sa na nej aj niekoľkí bohoslovci. Zároveň s nimi sme oslovili aj nášho profesora Nového Zákona - Msgr. Jána Gajdoša a požiadali sme ich o stručné zhrnutie pocitov a zážitkov z tejto púte.

Na začiatku som sa spýtal na najkrajšie zážitky z púte do Svätej zeme:

Najkrajší zážitok som zažil v Nazarete. Tu som si uvedomil, že stojím na mieste, kde 30 rokov žil Ježiš Kristus. Veľmi sa mi tam dobre modlilo, bolo tu akoby cítiť Krista.

Luboslav Petričko, 3. ročník

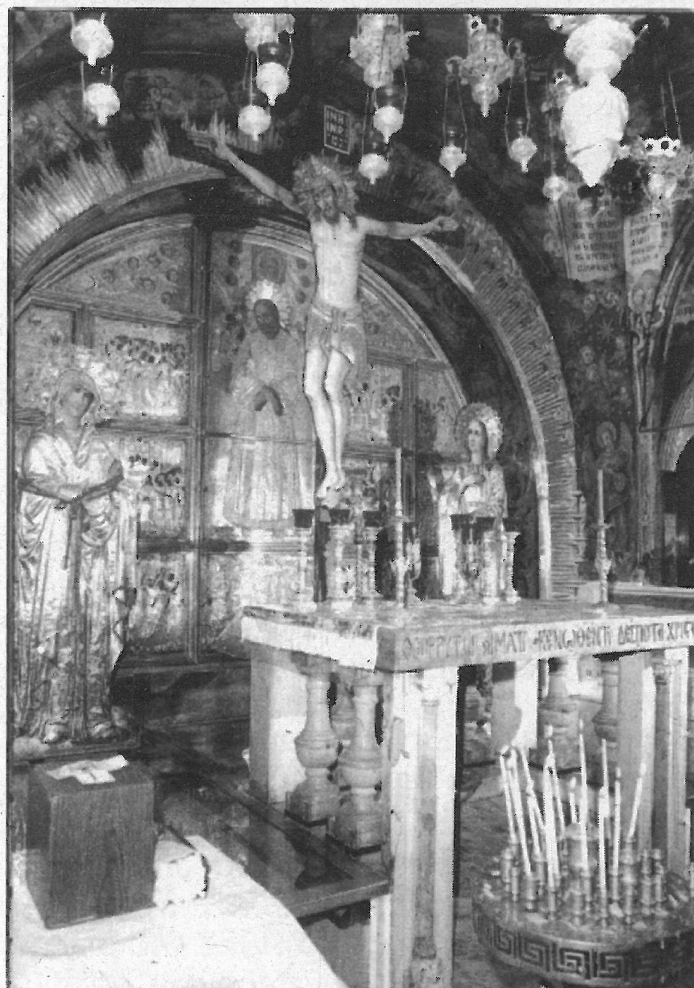
Pre mňa bol najkrajším zážitkom okamih, keď sme vstúpili do Baziliky Svätého hrobu. Tam som zažil tú úchvatnú atmosféru. Práve tu som mohol kráčať po miestach, kde bol ukrižovaný, pochovaný a kde vstal zmŕtvych náš Pán Ježiš Kristus. Bolo tam veľa ľudí rôzneho vyznania, ale všetci boli akoby odhodlaní plniť Božiu vôľu, boli do nej akoby ponorení. (foto vedľa)

Jozeľ Gača, 4. ročník

Izrael je krajina, ktorá celkovým svojim rázom urobí dojem na každého človeka. Ale veriacemu človeka azda najviac nadchne to, že v tejto zemi žil náš Spasiteľ, presvätá Bohorodička a množstvo svätých. Môj najsilnejší zážitok sa spája s Bazilikou Vzkriesenia. Hoc je veľmi schátraná a cítiť v nej rozdelenie kresťanov, predsa je to miesto, ktoré je prežiarené zvláštnou Božou milosťou. Chcem tým povedať aj to, že na tomto mieste si človek uvedomí veľkosť Božej lásky a nezmyselnosť ľudskej pýchy, ktorá rozdeľuje a rozbíja jednotu.

Pavol Bardzák, 4. ročník

Najviac ma oslovila myšlienka, že som teraz na miestach, kde chodil ktosi, kto ma má veľmi rád a kto položil za mňa život. Práve to malo pre mňa veľmi veľkú hodnotu

práve v tom, že som túžil sa tam stretnúť s Kristom. Chcel som sa čím viac podobáť jemu. Keď som videl pamiatky, ktoré sa spájali s touto milujúcou bytosťou, vtedy som zatúžil odpustiť všetkým, lebo to robí ten, ktorý ma miluje. A až po tom som lepšie a plnšie vnímal okolie, na ktoré som sa mohol lepšie sústrediť a prežiť tu s nimi vlastnú skúsenosť.

Peter Milenký, 4. ročník

Najkrajší zážitok som mal vtedy, keď sme sa pri Múre nárekov pristavili pri modliacich Židoch. Spievali chválospev, na ktorý všetci odpovedali refrénom: Svätý, svätý - Kadóš, kadóš. V tej chvíli, keď oni volali k Bohu, som mal taký silný pocit jeho

prítomnosti. Boh tam akoby mlčal a práve tým mlčaním im hovoril: Ja som tu!

Róbert Jäger, 4. ročník

Každý deň a každé miesto, ktoré sme navštívili zanechalo v každom množstvo dojmov. Na mňa veľmi zapôsobila krížová cesta. Keď sme sa ju modlili, prechádzajúc uličkami starého Jeruzalema, mnohí sa z nás smiali a ich reakcie ukazovali ich určitú "nadradenosť". Tu som si uvedomil, že Ježiš pretrpel nielen ten výsmech ale aj mučenie a smrť. A toto by dokázal spraviť len Boh.

Jozef Michalov, 5. ročník

Najviac ma oslovilo miesto Ukrižovania nášho Spasiteľa a jeho Svätý hrob v jeruzalemskej Bazilike svätého hrobu. Sú to miesta, ktoré sa nás kresťanov bytostne dotýkajú. No zažil som tu aj najväčšie sklamanie, pretože toto miesto sa stalo pre kresťanov miestom sporov a nedorozumení.

Daniel Galajda, 3. ročník

Miestom, ktoré na mne zanechalo veľký dojem bola Getsemanská záhrada. A Prečo? Keď som čítal stať Svätého písma, ktorá sa k tejto záhrade vzťahovala, prežíval som niečo iné ako keď som ju už mnohokrát čítal a počul doma. Videl som tam to okolie, tie olivy a skalné úpätie, na ktorom sa Ježiš modlil a v smrteľnej úzkosti mu pot ako kvapky krvi stekal z tváre.

Florián Potočňák, 3. ročník

Najkrajším zážitkom pre mňa bola návšteva Baziliky narodenia Pána, kde sme mali svätú liturgiu.

*Msgr. Ján Gajdoš,
generálny vikár a profesor na GkBF*

A ako spomínajú naši pútnici na iné miesta?

R: Ako na teba zapôsobili zbytky jeruzalemského chrámu?

Florián Potočňák: Bol som pri múre plaču. A práve, keď sme tam boli, tak sa niektorí Židia modlili. Vlastne oni sa tam modlia stále. Zaujímavé bolo ich pri modlení pozorovať. Oni, keď sa modlia, tak sa hýbu celým telom. Akoby sa chceli celí zapojiť do modlitby. Prešli sme okolo brán, ktoré boli postavené na starých základoch starých z Ježišových čias. Je to ohromujúci pohľad.

R: Otec vikár, ako na Vás zapôsobila Bazilika Zvestovania?

Msgr. Ján Gajdoš: Terajšia bazilika je novostavbou, ktorá je postavená na starých základoch. Pod bazilikou sa nachádzajú vykopávky. Tu sme prežili slávnostnú liturgiu, lebo sme tam boli sami a nikto nás nerušil.

R: Vyučujete na našej fakulte Nový Zákon. Ako ho teraz vidíte?

Msgr. Ján Gajdoš: Je to podobne, ako keď človek pozná iba teóriu a teraz zažil prax. Veľa miest, ktoré sme tam navštívili, som už poznal z kníh. Ale až toto navštívenie urobilo to poznanie plným.

R: Boli ste v Galilejskej Káne. Čo ťa na nej najviac upútalo?

Daniel Galajda: Áno, boli sme tam. Všetci sme tam s takou radosťou prežívali obnovenie manželských sľubov, ktoré si

tam znovu dali mnohé manželské páry, ktoré tam s nami boli. A práve to bolo krásne, že to bolo práve na mieste, kde Kristus urobil svoj prvý zázrak, keď bol pozvaný na svadbu.

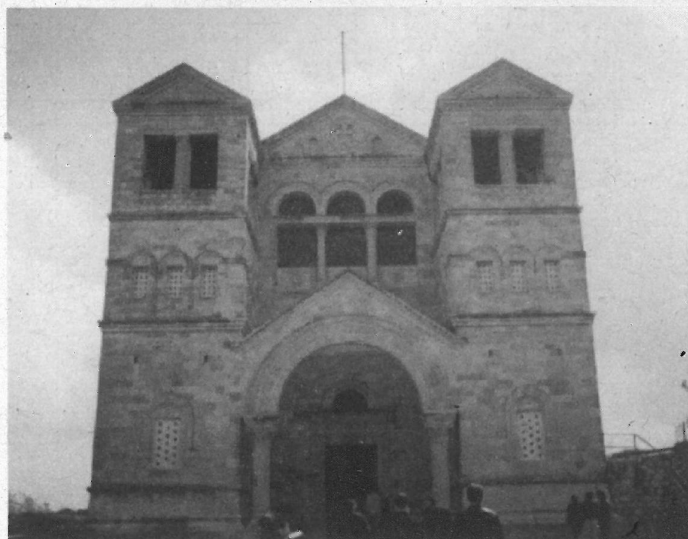
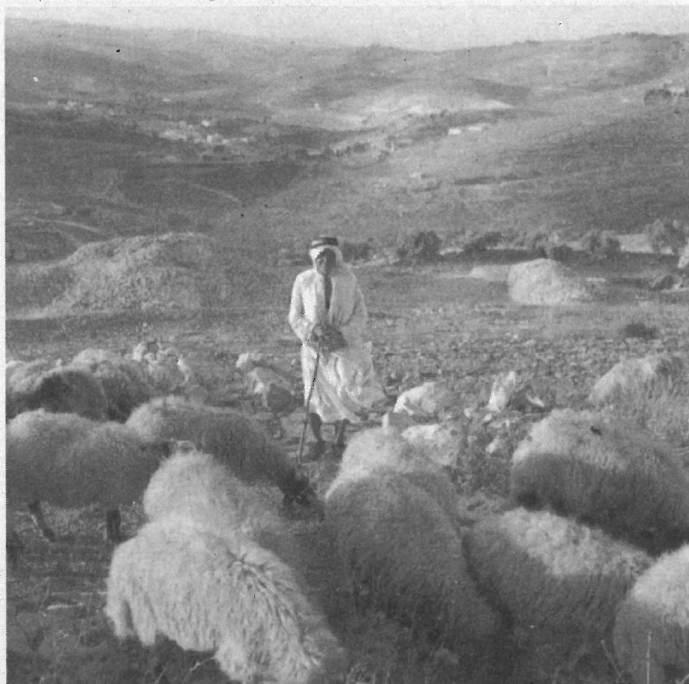
R: Čo by si povedal o bazilikách a chrámoch v Palestíne?

Miroslav Il'ko: Mnoho z katolíckych alebo ortodoxných chrámov nevlastnia Cirkvi, ale súkromné osoby, zväčša Arabi, ktorý za návštevu v nich vyberajú dosť veľké poplatky. Napríklad Svätý hrob vlastní dve arabské rodiny, z ktorých jedna tento hrob otvára a druhá zatvára. Kresťania si ho vykupujú na Veľký piatok, aby tam mohli nerušene sláviť obrady. Podobne je to aj s inými svätými miestami v Palestíne.

R: Púšť je miesto bez života. Ale predsa, videl si niečo pozoruhodné na Júdskej púšti?

Miroslav Il'ko: Júdska púšť bola v tomto období relatívne zelená. Mňa najviac zaujali beduínske usadlosti. Je to národ vyznávajúci primitívne náboženstvo. Ale keď ku mne pribehli malí beduínski chlapci a začali sa so mnou rozprávať po anglicky, v tej chvíli som bol beduínom ja sám. Žijú tam aj mnísi, ktorých život je pozoruhodný.

R: Ježiš sa premenil na hore Tábor.

(foto hore) Vy ste ju tiež navštívili. Nevideli ste tam niečo pozoruhodné?

Miroslav Il'ko: Výstup na túto horu je ozaj namáhavý. Keď sme si z hory prezreli celkový ráz krajiny, tak sme konštatovali, že s Ježišom na horu vyšli len preto traja účastníci, lebo ostatní majú slabšiu kondičku. Nám sa to hovorilo ľahko, lebo sme sa na horu vyviezli taxíkmi. Zaujala ma aj rozsiahlosť baziliky, ktorá má dve kaplnky - Mojžiša a Eliáša, ktorí sa tu pri Ježišovom premenení zjavili.

R: Bol si aj na hore Karmel. Nezbadal si nič pozoruhodné, na čo si ešte pamätáš?

Jozef Harničár: Bol to vlastne výhľad na more a pevninu a konečne som videl ten oblúčik, ktorý nám bývalý profesor ThLic. Jiří Novotný kreslil na mapách.

R: Čím na teba zapôsobila Masada?

Jozef Michalov: Najviac na mňa zapôsobil v Masade um a kumšt ľudí, ktorí to budovali, ako aj tých, ktorí to zničili. Dokonca val, ktorí postavili Rimania pri jej dobíjaní, je tam ešte dodnes s pôvodnými drevenými podpornými brvnami.

Jozef Harničár: Nevieť pochopiť, ako sa mohlo niečo v kamennej púšti, kde sú horúčavy, a kde vôbec nepadá dážď, také veľké postaviť. Oni vlastne zrezali kopec,

opevnili ho a Herodes si tam dal postaviť nádherný palác. Veľký dojem na mňa urobila aj vojenská taktika Rimanov, ktorú tam možno ešte dnes vidieť. Oni vlastne urobili násyp okolo Masady, ktorým ich mali psychicky vyčerpať a zničiť. Je tiež zaujímavé, že ani jeden z obyvateľov Masady túto výpravu neprežil. Samotná Masada padla až 4 roky po dobytí Jeruzalema.

R: Tel Aviv je najväčšie mesto v Izraeli. Ako na teba zapôsobilo?

Róbert Jäger: Je to najmodernejšie mesto na blízkom východe. Každých 5 minút tam priemerne pristáva a odlieta aspoň 5 lietadiel. Je riešené v modernom západnom slohu zo všetkým, čo k tomu patrí.

R: Ako na teba zapôsobil Kafarnaum a Galilejské more.

Róbert Jäger: Plavba po Galilejskom mori bola veľmi pekným zážitkom, lebo jeho šírka je zhruba 15 kilometrov. Keď som si spomenul, že asi v strede stretli apoštoli Krista, tak ma udivilo, že on musel prejsť asi 6-7 kilometrov, aby sa k nim dostal. Bol to fantastický pocit, keď som si to uvedomil. Navyše pod nami v hĺbke niekoľkých desiatok metrov bolo asi 60 druhov rýb.

Kafarnaum je podľa mňa veľmi zvláštne mesto. Tam odznela Kristova eucharistická reč v synagóge. Ťažko sa mi o tom rozpráva. Skôr to treba prežiť, byť tam a uvedomiť si tie udalosti.

R: Ako si vnímal Horu blahoslavenstiev?

Peter Milenký: Vnímal som ju cez citát Sv. písma, ktorí je mne najbližší: Blahoslavení chudobní duchom, lebo ich je kráľovstvo nebeské. Tu dal Boh nádej ľuďom, ktorí sú nejak ukrátení a povyšuje ich až k sebe - do neba.

R: Ako si sa pozeral na Múr nárekov, ako si vnímal atmosféru okolo neho?

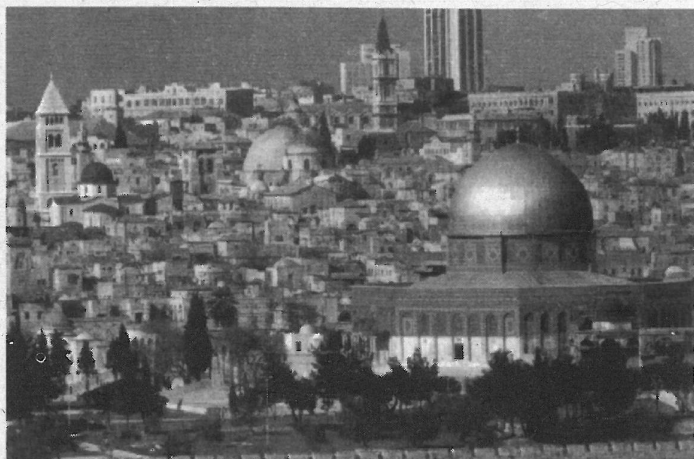
Peter Milenký: Najviac na mňa zapôsobila taká nebojácnosť, taká odvaha modliť sa na verejnom priestranstve. Úplne verejne bez strachu, čo si mne myslia tí druhí. To nám kresťanom chýba. My sa bojíme prejaviť to, že sa modlíme iným. Akoby sme sa za to hanbili. Im naopak nevadí ani nepriateľské okolie. Oni sa modlia a vyjadrujú pevne svoju vieru v Boha aj vonkajšími úkonmi.

R: Čo ťa ešte oslovilo?

Peter Milenký: Ešte jedna vec mi utkvela v pamäti - je to vzťah obyvateľov k spoločnému majetku. Oni ho chránia. My si mnoho vecí nedokážeme vážiť a buď ich zničíme, alebo si ich privlastníme. U nich sa také niečo vyskytuje ozač v oveľa menšej miere. Pre nich je najväčším darom práve voda, ktorú my máme v hojnosti. Oni ju veľmi potrebujú. A práve, keď sme prišli do Kumránu, kde len zriedka prší, začalo pršať. My sme boli z toho zničení - chceli sa sa opáliť, ale náš šofér - Arab začal plesať a radowať sa. Pre nich voda je život, je to nesmierna radosť. Oni sú za každú kvapku vody vďační.

R: Ako na teba zapôsobila Haifa?

Jozef Gača: Haifa je prístavné mesto. Ono leží na úpätí hory Karmel. Je to dnes supermoderné mesto. Je v ňom najväčšia sýpka v Izraeli, ktorá je pomenovaná podľa starého kanaánskeho boha - Dagon. Nad mestom na úpätí je postavená veľká bahaistická svätyňa (ide o mix nábo-

Pohľad na starý Jeruzalem.

ženstiev) obkolesená parkami. Na hore Karmel je karmelitanský kláštor. Na oltári je cédrová socha Panny Márie, ktorú darovala rakúsko - uhorská cisárovná Mária Terézia.

R: Jordán je pomerne zaujímavá rieka. Boli ste pri jej prameňoch. Porovnaj ho s prameňmi riek u nás.

Jozef Gača: Áno, Jordán má viacero prameňov. Boli sme pri tom najväčšom prameni. Je to ináč, ako u nás. Tam hneď zo zeme vyviera toľko vody, že pred nami sa hneď objavuje rieka, ktorá má prietok 20 tisíc litrov vody za sekundu a to len pri prameni. Pri ňom sa nachádzajú aj zbytky pohanských svätýň gréckeho boha Pana. Blízko pri prameni je Cézarea Filipova, hlavné miesto Herodesovho syna Filipa. Pri prameni Jordánu sme si obnovili krstné sľuby. Tam je ozaj vidieť, že Jordán je skutočným požehnaním pre Izrael kvôli množstvu vody, ktorá tu symbolizuje život.

R: Ako na teba zapôsobilo starobylé Jericho?

Pavol Bardzák: Je to mesto, ktoré je položené v tropickom pásme. Je niekoľko stoviek metrov pod hladinou mora a bolo tam veľmi teplo. Kvôli tomu sme odložili teplý odev a chodili sme už v tričkách. Je tam vidieť, že voda je život. Mali sme možnosť ochutnávať veľké a chutné plody z jeho okolia. Videli sme aj figovník, ktorý pravdepodobne pochádza z doby Ježiša Krista a pripomenuli sme si udalosť, keď Ježiš zavolał mýtnika Zacheja dole z figovníka a tak ho povýšil.

R: Navštívil si aj Betlehem. Čo ťa na ňom upútalo?

Pavol Bardzák: Bola to Bazilika narodenia. Má zvláštnu atmosféru. Je tu jasne vidieť, že Boh je ten, ktorý zjednocuje. Jaskynka narodenia je miestom, kde prichádzajú veriaci mnohých vierovyznaní. Boh ich aspoň takýmto spôsobom zjednotil.

R: Ako si prežíval Júdsku púšť?

Andrej Škoviera: Júdska púšť je zaujímavá. Je pokrytá kamennými kaňonmi, kde neexistuje stály prirodzený život. Žijú tam hlavne mnísi a beduíni. Oslovil ma najmä život mníchov, ktorí tam žijú v skalách.

R: Ktorý chrám na teba najviac zapôsobil?

Ľuboslav Petričko: Bol to chrám Božieho narodenia v Betleheme a chrám Uspenia presvätej Bohorodičky v Jeruzaleme na Sione. Cítil som tam Boha, ktorý ku mne hovoril cez okolie, cez ikony. V chráme Uspenia sme spievali akatist.

R: Ako si vnímal Svätú zem ako Európan?

Ľuboslav Petričko: Bol to taký šok - naraz som videl sneh a o chvíľu horúčavu, sucho a dážď. Je to krajina kontrastov. Ale chýba tam pokoj. My sme mali to šťastie, že sme stále stretli ľudí dobrej vôle, ktorých nám do cesty posielal Boh.

SMER - IZRAEL

“Zaradoval som sa, keď mi povedali: Pôjdeme do domu Pánovho. Naše nohy stoja v твоjich bránach, Jeruzalem.” (Ž 122, 1-2)

- týmito slovami žalmistu zaplesali aj naše srdcia, keď sa nám dostalo tej milosti uvidieť Svätú zem, Izrael.

17. marca o polnoci vzlietol boeing Izraelskej leteckej spoločnosti EL AL, aby na svojej palube dopravil 110 pútnikov - účastníkov prvej gréckokatolíckej púte do svätej zeme - do Tel Avivu, biblického mesta Jaffa.

Izrael je skutočne zemou zaslúbenou. Platia o nej slová vyzvedačov, ktorých poslal Mojžiš: “Naozaj oplýva medom a mliekom.” (Num 13, 28) Jej bohatstvo symbolizuje aj veľký strapec hrozna, ktorý vtedy vyzvedači priniesli. Dnes je v znaku ministerstva turistiky.

Sever krajiny (Galilea) a pobrežie je vždy zelený raj, v ktorom sa rodí všetko - a to dvakrát do roka! Galilejské jazero zavlažuje celý Izrael. Takže aj mestá pri juhu, v Judskej púšti sú celý rok zelené. Zavlažovací systém je založený na tzv. kvapkovej metóde. Z tenkých rúrok, ktorými je posiatá krajina, kvapká voda a takto rastlinstvo

Bazilika národov v Getsemanskej záhrade

má celý rok potrebnú vlahu. V Izraeli totiž 9 - 10 mesiacov neprší. Bohatstvo krajiny je skutočne založené na prísľube: “Hľa, predložil som dnes pred teba život i šťastie, a smrť i nešťastie; to, čo ti prikazujem, je, aby si Pána, Boha svojho, miloval, po cestách jeho chodieval a zachovával príkazy, ustanovenia a nariadenia jeho. Potom budeš žiť a rozmnožíš sa - a Pán, Boh tvoj, bude ťa žehnať v tej zemi, do ktorej sa uberáš, aby si ju prevzal do vlastníctva. Lež, ak sa tvoje srdce odvráti a ak nebudeš poslúchať a dáš sa zviesť a budeš sa klaňať iným bohom a ich uctievať, tak ti dnes oznamujem, že naisto zahynieš a nepobudneš dlho v zemi, do ktorej, prejdúc cez Jordán, vojdeš, aby si ju zaujal. Za svedkov proti vám volám nebo a zem: Predložil som vám život a smrť, požehnanie i kliadbu! Vyvol si život, aby si zostal nažive ty a potomstvo tvoje, keď budeš milovať Pána, Boha svojho, a poslušne a verne sa k nemu vinúť; lebo pre teba to znamená život a dlhodobé prebývanie v zemi, o ktorej prisahal Pán, Boh tvoj, Abrahámovi, Izákovi a Jakubovi, že im ju dá.” (Dt 30, 15-20)

Ak sa však krajina odvráti od pokoja, ktorý mu dáva Všemohúci, v rozbrojoch, vojnách, v intolerancii..., zničí sa nádherná zem a jej bohatstvo ani nie za týždeň a všetko sa premení na púšť. A toto znamená pre Izrael smrť.

Izrael je však drahý kresťanom kvôli Ježišovi Kristovi, ktorý nás vykúpil a daroval nám nový život v pokoji, v shalome, ktorý znamená viac, než len pozemský blahobyť.

Navštíviť miesta, ktoré sú späť so životom Krista a prvotnej Cirkvi, je zážitok na celý život. Človek naň nikdy nezabudne.

Naša cesta začala na severe. V Nazarete, v meste zvestovania. Dnes má Nazaret asi 66 000 obyvateľov, polovicu tvoria kresťania. Zelené mesto, postavené na kopcoch. Tu začína dielo vykúpenia. Mária prijíma posolstvo z neba. Na pamiatku tej udalosti vybudovali kresťania nádhernú baziliku Zvestovania. Spravujú ju františkáni, ktorí majú patronát nad svätými miestami Izraela. V bazilike vidno miesto, dom, v ktorom podľa tradície Mária dala svoje "áno". Neďaleko tejto svätyne stojí grécky ortodoxný chrám, v ktorom je Máriina studňa. Sem chodila Mária po vodu. Pre nás je zaujímavé, že v meste je aj gréckokatolícky chrám.

Okrem Nazareta sme navštívili Kánu Galilejsku, Tabgu - miesto rozmnoženia chlebov a primátu sv. Petra, Kafarnaum. V Kafarnaume odznela Kristova eucharistická reč: "Ja som chlieb života. Vaši otcovia jedli na púšti mannu a pomreli. Toto je ten chlieb, ktorý zostupuje z neba, aby nezomrel nik, kto bude z neho jesť." (Jn 6, 48-50. 59)

Po návšteve hory Tábor, pustili sme sa na juh, popri Jordáne do Jeruzalema. Viac-menej sme šli cestou, ktorou išiel aj sám Ježiš. Po prechode

Jerichom začali sme stúpať do Jeruzalema. Jericho je vo výške 400 pod morom a Jeruzalem 800 metrov nad morom. Vo vzdialenosti 30 km treba prekonať 1200 m výškový rozdiel. Všade samé kamene. Júdska púšť je ideálnym miestom pre lúpežné prepadnutia. Hlboké priepasti, strmé skalné steny dotvárajú skutočný obraz podobenstva o milosrdnom Samaritánovi.

Táto nepohostinná púšť je výborným miestom pre kláštorný život. Kláštory postavené ako lastovičie hniezda na stenách priepastí budia obdiv a úctu. Navštívili sme jeden z nich: Wadi kelt. Je to grécky ortodoxný kláštor na ceste z Jericha do Jeruzalema.

Keď sa nám na obzore zažal vynárať Jeruzalem, človeka sa zmocnil obrovský údiv. Jeruzalem je nádherné mesto postavené na vrchoch púšte. Tak, ako každé mesto vo Svätej zemi, aj Jeruzalem dýcha prítomnosťou Boha. Večeradlo na Sione, Golgota, Boží hrob, miesto Kristovho odsúdenia, krížova cesta, Olivová hora, Getsemany..., to sú miesta, ktoré nesú stopu živého Boha

Okrem Jeruzalema sme navštívili Betánii, kde sa Kristus často zdržiaval u svojich priateľov Márie, Lazára a Marty. Videli sme miesto, kde sa narodil, kde zaplakal nad Jeruzalemom a odkiaľ vystúpil do neba.

br. Bernard

Kláštor vo Wadi Kelt(dole), ortodoxný mních v Betleheme (hore)

KVETNÁ NEDEĽA S PÁPEŽOM

Záverečným podujatím našej návštevy Večného mesta bolo stretnutie so Svätým otcom na Kvetnú nedeľu na námestí Sv. Petra. Už keď sme vystupovali z autobusu, zaujala nás blankytné modrá obloha, ktorá bola predzvesťou dobrého počasia na celý deň. Rýchlým krokom sme sa pobrali do sektoru, ktorý sme mali vyznačený na vstupenkách. Hoci do začiatku programu ostávalo ešte niečo vyše hodiny, námestie Sv. Petra už bolo z veľkej väčšiny zaplnené. Konečne sme prešli cez viaceré stráže Švajčiarskej gardy a pápežských komorníkov a dostali sa na miesta nám určené.

Spolu s jarným slnkom, ktoré sa stále mocnejšie zapieralo do našich chrbtov, sa do nás vpíjali aj ďalšie nové dojmy. Obelisk v strede námestia s úpäťm bohato vyzdobeným kvetmi, dovezenými z Holandska, baldachýn pred mohutnou bazilikou Sv. Petra, prichystaný pre Svätého otca, nezabudnuteľné Berniniho

stĺporadie, obkolesujúce takmer celé námestie a symbolizujúce roztvorenú náruč Cirkvi, veľkolepý sprievod vybraných skupín ľudí z rôznych talianskych miest, oblečených v stredovekých odevoch a mávajúcich zástavami za zvuku bubnov, či množstvo veriacich, kňazov, rehoľných sestier a turistov z rozličných národov a rás. Každý zážitok slávnosti na námestí Sv. Petra je podľa mňa zážitkom jednoty Cirkvi, ktorá uznáva autoritu rímskeho biskupa. V týchto okamihoch som si uvedomil, ako veľa vytrpela naša miestna cirkev práve za vernosť pápežovi. No na druhej strane ma

napadlo, ako veľmi potrebné je počúvať hlas Svätého otca aj dnes, a to nielen v základných otázkach viery a mravov, ale aj v - pre nás tak dôležitých - otázkach ako je ekumenizmus, vzťah k pravoslávny, správne chápanie významu našej tradície, a pod. Koľkí z nás napríklad ešte nezabudli na prejav, ktorý mal Ján Pavol II. v Prešove? A koľkí sa ho snažia uviesť do praxe?

V takejto atmosfére očakávania sa okolo 10. hodiny predpoludním pohol slávnostný sprievod. Mladí, chlapci i dievčatá, miništranti, diakoni, kňazi, držiace v rukách palmové ratolesti, kráčali k starobylému obelisku v strede námestia. Za nimi išli biskupi, kardináli a nakoniec Svätý otec. Slávnosť Kvetnej nedele sa niesla v znamení XI. svetového dňa mládeže, ktorý sa tohto roku uskutočnil na úrovni diecéz.¹ Hneď na úvod Sv. otec povedal: "Cirkev posielá vás, mladých, tak ako Kristus posielal apoštolov,

Slávnostný sprievod na Kvetnú nedeľu v Ríme.

aby ste pripravili ľudstvo na 3. tisícročie." Potom sa veľkolepý sprievod, symbolizujúci vstup Ježiša Krista do Jeruzalema, pohol k baldachýnu pred bazilikou sv. Petra. Pod týmto baldachýnom bol umiestnený oltár, na ktorom sa slúžila sv. omša, ktorá bola vyvrcholením celej slávnosti, pretože v Božom slove, ale hlavne pod spôsobmi chleba a vína medzi nás skutočne prišiel sám Pán Ježiš Kristus. V homílii Sv. otec okrem iného povedal: "Najdrahší mladí, špeciálne vás pozdravujem. Dobré viete, že Pán vás neoklame, je úprimný. Ponúka nám práve kríž. 'Kto chce ísť za mnou, nech zaprie sám seba, vezme svoj kríž a nech nasleduje,' hovorí Ježiš. Je v tom obsiahnutá úžasná pravda. Niet totiž lásky bez obety. Chodte a prineste toto slovo života všetkým ľuďom vo svete, ktorý speje

do 3. tisícročia. Lebo kríž je nádejou sveta."

Bol to silný zážitok, počuť z úst Svätého otca uprostred veľkolepej oslavy Kvetnej nedele, uprostred všetkých tých mohutných stavieb naokolo, uprostred pestrého mnohotisícového davu práve slová o kríži. Tento dojem bol umocnený ešte aj tým, keď počas sv. omše bol neďaleko oltára vztýčený asi 4 metre vysoký drevený

kríž, ktorý priniesli mladí z Filipín mladým francúzom. Symbolizovalo to akoby odovzdanie "štafety" dňa mladých. Posledný Svetový deň mládeže bol v januári minulého roku v Manile na Filipínach a nasledujúci má byť v roku 1997 v Paríži. Tento kríž stál na námestí Sv. Petra dosť dlho, akoby chcel celému svetu povedať, že jedine on je nádejou sveta pre 3. tisícročie, keďže práve kríž si vybral Ježiš Kristus za nástroj vykúpenia a spásy ľudstva. "Križ nám pripomína nekonečnú Božiu lásku. Boh vedie každého z nás. Buďte učeníkmi Ježiša a poslami evanjelia," povedal na záver Svätý otec.

br. Marcel

P.R.:

'Myšlienky, ktoré povedal Svätý otec pri príležitosti XI. Svetového dňa mládeže mladým z Ríma, sú uverejnené v Katolíckych novinách 15/96.

Fotozábery z slávenia sv. omše Jánom Pavlom II. na Kvetnú nedeľu.

JEZUITA V RÍME

Počas našej púte po Večnom meste, okrem iných stretli, sme aj jezuitu o. Jána Babjaka, gréckokatolíckeho kňaza, ktorý toho roku završuje svoje štúdia v Ríme na Pápežskom východnom inštitúte. Položili sme mu pár otázok. Tu sú jeho odpovede:

1. Otec Ján, ako dlho ste už v Ríme?

Veru už štvrtý rok. Dva roky som študoval na dosiahnutie licenciátu z východnej spirituality, jeden rok som pracoval vo Vatikánskom rozhlasu a tento školský rok by som chcel s Božou pomocou dokončiť doktorát.

2. Môžete nám priblížiť prácu vo Vatikánskom rozhlasu?

Ján Babjak spolu s kňazom etiópskeho rítu.

Po skončení licenciátu v roku 1993 som sa vrátil na Slovensko do Exercičného domu v Prešove, kde som pôsobil ako minister (správca) domu. Pri jednej návšteve mi otec provinciál povedal, že ma potrebuje do Vatikánskeho rozhlasu. Vyhováral som sa, že na to nemám, že je to náročné a že môj východniarsky prízvuk, lepšie povedané nesprávne dlžky, mi to nedovoľujú prijať. Viem, že to zvládneš, prosím ťa prijmi to. Ešte som sa spýtal, kto mu to poradil a keď som dostal odpoveď, že mu to nikto neradil, ale že sa modlil, prijal som to na jeden rok, ale v skutočnosti som bol rok a pol. Bola to náročná práca, vyžadovala veľkú pohotovosť, preklady a spracovávanie strán. Prinášala so sebou aj dosť napätia, pracovnú dobu aj v soboty a nedele, atď. Vatikánsky rozhlas vedú otcovia Jezuiti. Generálnym riaditeľom je taliansky jezuitský páter Paskal Borgomeo. Rozhlas ma približne 46 národnostných sekcií a pokrýva vysielanie do celého sveta. Jeho hlavným poslaním je informovať o činnosti Svätého Otca, o jeho encyklikách a apoštolských listoch, o činnosti Svätej Stolicy, o vážnych udalostiach v živote sv. Cirkvi, a napokon informovať aj o vážnych udalostiach Cirkvi na Slovensku.

3. Mohli by ste nám povedať niečo o talianskej mládeži?

Nie som povolaný rozprávať o tom, čo nepoznám, alebo len okrajovo. Pravda, veľa mládeže sa fláka po uliciach Ríma, niektorí konajú aj nezbedu, ale viem však, že mnohí z mladých ľudí sú voluntári, ochotne sa zapájajú do rôznych dobrovoľníckych akcií. Taktiež mnohí patria do rôznych skupín, napr.

komunita Emanuel, kde sa stretávajú na modlitebných akciách. Najviac poznám prácu skautov, ktorým sa venujú aj dvaja pátri z našej komunity. Považujem ju za prirodzenú cestu dozrievania pre mnohých mladých chlapcov a dievčatá. Navyše im to slúži k zdraviu, lebo v prírode, v horách si vyčistia pľúca, ktoré majú všetci Rimania dosť otrávené. Veľa mladých ľudí som stretol aj pri návštevách rôznych pútnických miest v okolí Ríma.

4. A čo náš východný obrad v Ríme?

Rím je zvláštny tým, že sa tu praktizujú vlastne všetky obrady katolíckej Cirkvi. Je tu veľa Pápežských a iných kolégii, kde žijú maroniti, kopti, malankáresi, malabarési, etiópci, gréci, ukrajinci, arméni, rumuni, atď. Odporúčal by som Vám urobiť niekedy exkurziu do Ríma počas týždňa modlitieb za zjednotenie kresťanov. Je to už dlhšia tradícia, že sa vtedy, počas ôsmich dní konajú v bazilike S. Maria in via Lata východné bohoslužby každý večer v inom východnom obrade. Je to pekná príležitosť obohatiť svoj obzor ohľadom obradov. Čo sa týka byzantského obradu, slúži sa v ňom na viacerých miestach.

5. Čo by ste nám chceli povedať na záver?

Chcel by som tu v Ríme vidieť viacerých našich kňazov na štúdiach, preto študujte cudzie reči, najmä anglický a taliansky jazyk, aby raz mohli aj niektorí z Vás načerpať vedomosti v centre kresťanstva a potom nimi obohatiť našich bohoslovcov.

Zhováral sa Albert.

**Na frekvencii
MW 1530 kHz
VYSIELA denne
o 05³⁰ a 19⁴⁵
SLOVENSKÝ PROGRAM**

SEMINÁRSKY ZBOR SV. ROMANA SLADKOPEVCA

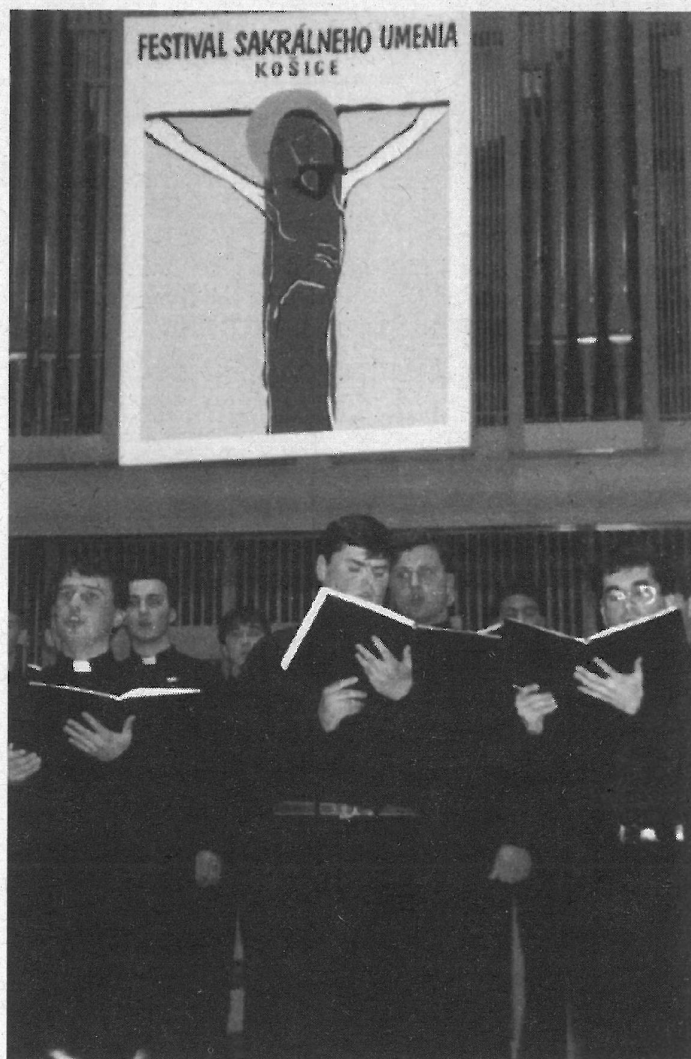
Dnes urobíme v našej rubrike malú výnimku a pokúsime sa vám predstaviť (niektorým už známy) náš seminársky bohoslovecký zbor, ktorého patrónom je svätý Roman Melodos (Sladkopevec). Možno sa hneď v úvode spýtate prečo práve on? Odpoveď je jasná - tak ako sv. Gregor je spolu so sv. Cecíliou patrónom liturgického spevu na Západe, tak sv. Roman Sladkopevec je nepísaným, ale uznávaným patrónom východného byzantského liturgického spevu. S jeho menom je spojený nám všetkým dobre známy hymnus k Bohorodičke - Akatist. K tejto osobnosti by sme tu snáď pridali jednu zaujímavosť. Zvlášť ruskí mnísi ho mali v minulosti vo veľkej úcte, čo dokazovali tým, že pred jeho ikonou vrúcne prosili Boha, aby im na jeho príhovor dal dobrý hlas.

Začiatok jestvovania zboru, alebo skôr akési pokusy o nejaký zbor sa datujú od jesene

1992, kedy pár nadšencov pod vedením Šimona Marinčáka nacvičilo viachlasné skladby a vybrali sa na 3.ročník festivalu Sakrálneho umenia v Košiciach. Títo horliví bratia (dnes už štvrtáci) sa rozhodli takto využiť talenty, ktoré im dal Boh a spievať na jeho oslavu. Každým rokom s príchodom prvákov do seminára sa zbor rozrastal a dnes má 45 členov. Vedúcim a zároveň dirigentom je od roku 1993 Pavol Vasiľ, ktorý už má profesionálne skúsenosti práve s vedením a dirigovaním takýchto telies. Nácvičky mávame dvakrát týždenne, no v období pred nejakým oficiálnym vystúpením aj častejšie. Zbor vznikol aj z potreby reprezentovať gréckokatolícku cirkev, rozvíjať byzantskoslovanský spev a skrášľovať bohoslužby, ktoré sú úzko spojené so životom v seminári, či s dňom na fakulte. Sú to liturgie, pri ktorých sú vysluhované stupne kňazských svätení alebo liturgie z príležitosti veľkých

sviatkov, kedy sa naša fakulta takto zjednocuje i pri slávení Eucharistie. Takto by sme povedali, že náš zbor má jednu vďačnú službu - prispieť k ich dôstojnému sláveniu. Z toho ďalej vyplýva aj náš repertoár. V prvom rade ho tvoria prostopínijálne liturgické spevy, charakteristické pre slovanské národy. Liturgický, či hudobný termín "prostopínije" je na prvý pohľad menej pochopiteľný. Neznamená však nič iné ako jednoduchý liturgický spev ľudu. Niektorí odborníci sa domnievajú, že tieto prostopínijálne spevy majú isté spoločné prvky s dnes už neexistujúcou formou byzantskej hudby (tzv. rustikálnou), ktorú na naše územie priniesli pravdepodobne sv. Cyril a Metod. Istým spôsobom sa v niečom prispôbila charakteru spevu našich predkov. Až v posledných storočiach začali vznikať nové, umelecké formy liturgického spevu, komponované známymi skladateľmi, či už pre miešaný alebo mužský zbor, ktoré však už nemajú veľa spoločného s prostopínijami. Tento viachlasný byzantský spev bol pestovaný najmä v monastieroch. Preto i naše zborové skladby sú dielami prevažne ukrajinských autorov. Našli svoje miesto hlavne medzi mníchmi v Rusku (napr. v kláštore na Čiernej hore). K jadrú nášho repertoára patrí zborová liturgia sv. Jána Zlatoústeho práve z Čiernej hory. Zatiaľ sme nemali možnosť predstaviť ju v úplnej forme, nakoľko jej nácvik je sprevádzaný nacvičovaním iných liturgických skladieb. Časť zboru (voláme ich "osmička") nacvičuje niektoré skladby navyše. Sú to napríklad skladby typického ruského zborového štýlu (napr. z kláštora benediktínov oboch obradov v Chevetogne - Belgicko), alebo liturgia sv. Jakuba, Pánovho brata, ktorá sa už tradične každý rok slávi v katedrálnom chráme v deň tohto svätého apoštola. Plodom ich iniciatívy je nahrávka Akatistu na audio-kazetách. To je v krátkosti charakter našich skladieb, ktorý sa dá hlbšie pochopiť len po ich počutí.

Niektorým z vás sa takáto príležitosť už možno naskytna pri rôznych akciách tu v Prešove alebo na našich cestách. Mali sme možnosť zúčastniť sa a predstaviť svoj narastajúci repertoár na štyroch ročníkoch Festivalu sakrálneho umenia, ktorý sa koná v Košiciach. Z príležitosti spomienky na

35.výročie smrti Petra Pavla Gojdiča sme pripravili akadémiu, na ktorej sa mali možnosť okrem nás predstaviť aj iné gréckokatolícke zbory. S touto akadémiou a s ostatnými skladbami sme išli predstaviť náš byzantský obrad do Martina a hlavne do Trnavy, kde sa v apríli 1995 konal festival kresťanských zborov - LUMEN '95. V tom istom období sme podnikli exkurziu po našich drevených cerkvách východného Slovenska i návštevu našich bratov redemptoristov v Poľsku. Našou zatiaľ najvzdialenejšou cestou do sveta bol v pamätiach ešte veľmi "čerstvý" zájazd do Ríma. O tom a všeličom inom však hovorí článok, ktorý je v tomto čísle venovaný len tejto téme.

Sme radi, že sme tu, v seminári, že nám Boh dal talenty i predpoklady na spev, ktoré sa nám ponúkajú. Aj keď je to tvrdá práca, hlavne zápasenie s časom, chceme svoj hlas a svoje sily vložiť do svojich skladieb, aby boli v prvom rade oslavou nášho láskavého Otca a povzbudením duchovného života všetkých vás.

M & P

MY NA VYSVIACKE

Možno ste už mali možnosť prečítať si správy o menovaní a vysviacke nového gréckokatolíckeho biskupa Ivana Ljavinca pre pražský exarchát v Českej republike. Napriek tomu by sme vám chceli priblížiť priebeh a atmosféru tejto radostnej udalosti očami priamych účastníkov. Pri našej návšteve večného mesta sa nám, bohosloveckému zboru, prostredníctvom Božej Prozreteľnosti naskytla nečakaná možnosť zúčastniť sa na tejto vysviacke. Túto šancu nám oficiálne potvrdil Jeho Emimencia Achille kardinál Silvestrini, prefekt Kongregácie pre Východné Cirkvi.

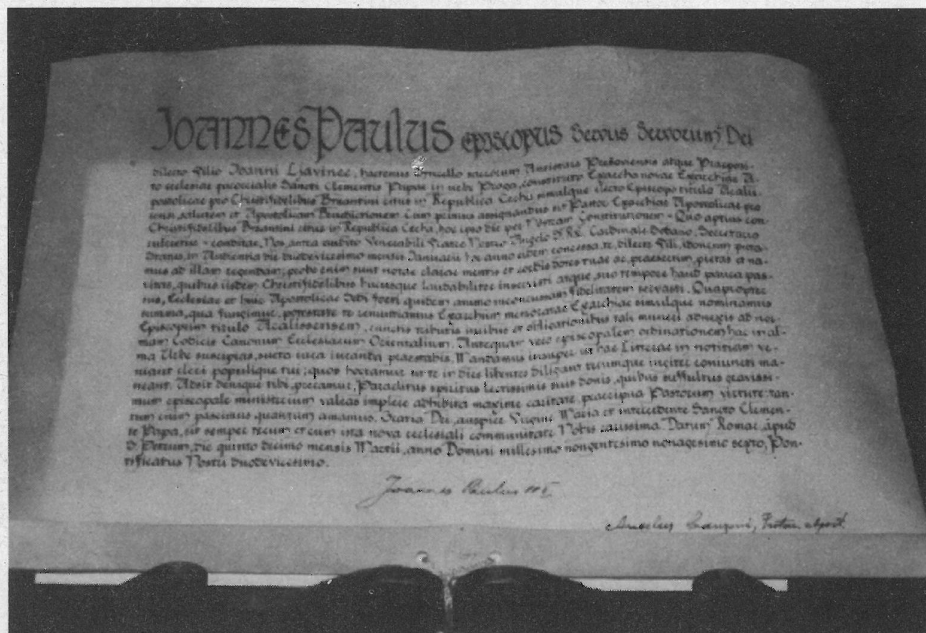
Výnimočnosť tejto slávnosti bola znásobená tým, že sa konala v bazilike sv. Klimenta, kde je hrob sv. Cyrila a kde bol 25.3.1927 vysvätený na biskupa aj náš o. biskup P. P. Gojdič, OSBM. Konala sa v sobotu večer 30. marca 1996. Vysviacka bola v rámci archijerejskej svätej liturgie v staroslovienskom jazyku.

Hlavným svätiteľom bol otec biskup Msgr. Miroslav Marusyn, ďalšími svätiteľmi boli otec biskup Msgr. Irenej

Bilyk a arcibiskup Msgr. Giovanni Coppa, apoštolský nuncius pražský, a náš sídelný otec biskup Msgr. Ján Hirka.

Slávnostnú homíliu mal o. kardinál Silvestrini, z ktorej prinášame pár myšlienok: "Vernosť Ukrižovaného Pána, spolu s našou vernou odpoveďou, ktorú ste dal na Jeho lásku, priviedla Vás, Vaša Exceľencia, a Vašu komunitu k tomuto nezabudnuteľnému dňu v ktorom je v plnosti vypovedaný Magnifikát, ktorý je vyjadrený túžbou kráčať verne po cestách Pánových, po nedpredvídateľných cestách, ktoré Evanielium otvára. Sme vám na blízku s veľkou

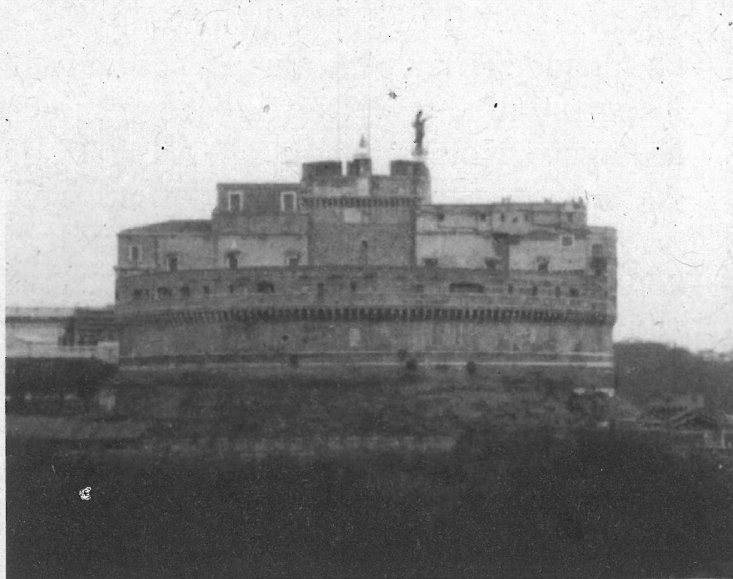
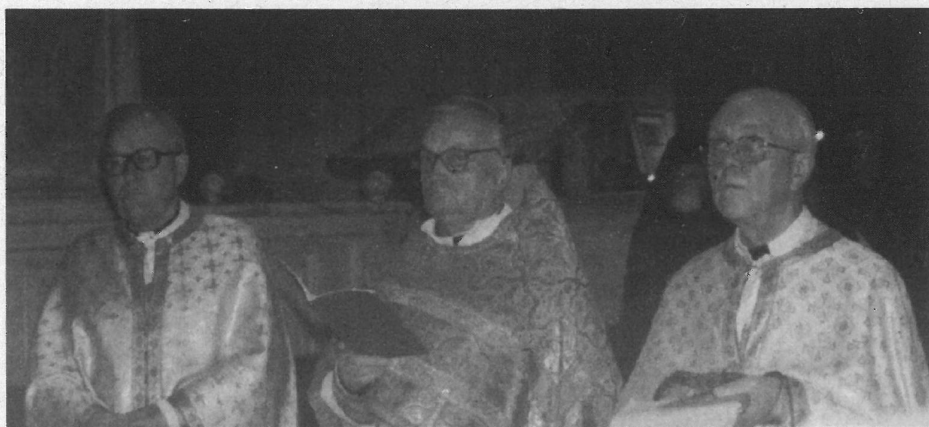
bratskou modlitbou a chápeme úlohu, ktorou ste poverení! Univerzálna cirkev potrebuje blahodárny vplyv nášho znovuzrodenia a obnovy cirkevnej jary, ktorú Pán dáva Východným Cirkvám.”

Liturgický spev viedol bohoslovecký zbor pri ukrajinskom seminári Russicum v Ríme. Aj nášmu bohosloveckému zboru sa naskýtla príležitosť prispieť k tejto slávnosti svojím spevom. Vysviacky boli tiež účastní miestni gréckokatolíci z Ukrajiny, Slovenska a Čiech i náhodní turisti.

Sme vďační Bohu za nového gréckokatolíckeho biskupa i za možnosť byť prítomní na jeho vysviacke.

M a P

Fotografie sú z vysviacky.

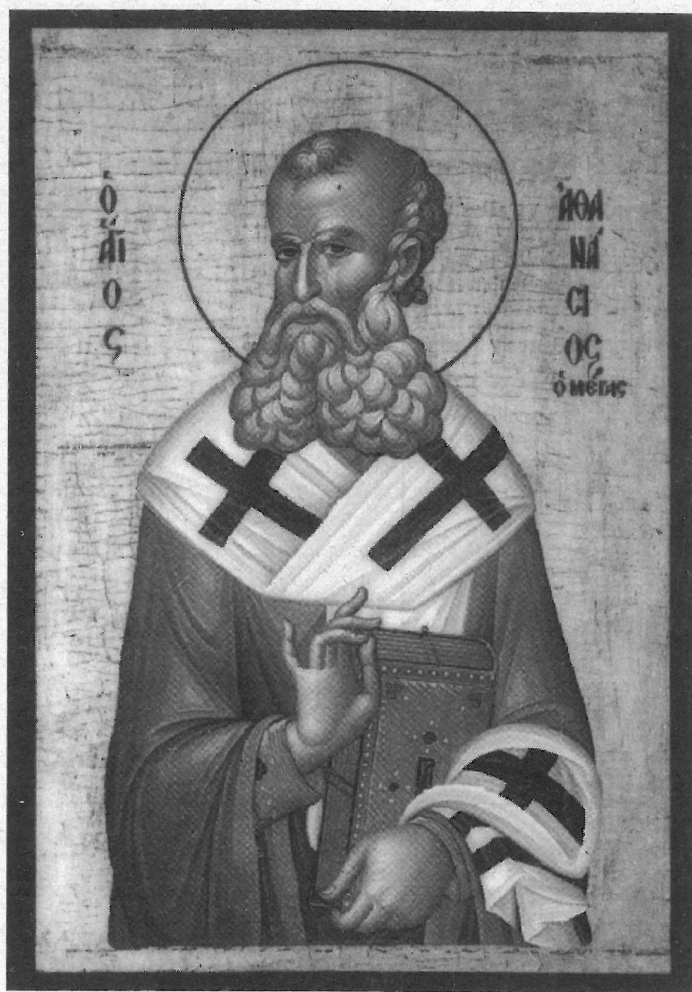
Anjelský hrad - pôvodné sídlo rímskych pápežov (hore). Jeden z najkrajších kútov Vatikánu - tzv. Vatikánske záhrady (vpravo)

SVÄTÝ ATANÁZ

Narodil sa okolo roku 295 v Alexandrii. V tomto veľkomeste sa mu dostalo najlepšieho vzdelania, aké mu mohol vtedajší svet poskytnúť. Ako chlapec bol svedkom Diokleciánovho a Galériovho krvavého prenasledovania kresťanov. V mladosti odišiel do púšte, kde bol nejakú dobu aj žiakom sv. Antona. V roku 318 bol vysvätený na diakona a stal sa tajomníkom alexandrijského patriarchátu. V roku 325 sprevádzal patriarchu Alexandra na Nicejský koncil, kde bol zavrhnutý arianizmus. Atanázovo vystúpenie na koncile vzbudilo obdiv u otcov, ktorí mu potom umožnili, aby aj ako diakon mohol podpísať odsúdenie Aria. Po Alexandrovej smrti v r.328 bol Atanáz zvolený za jeho nástupcu.

Biskupský úrad sv. Atanáza bol veľmi rušný a strastiplný. Za 47 rokov na alexandrijskej katedre prežil v piatich vyhnanstvách 17 rokov. Po prvom pokuse melciánov a ariánov obviníť Atanáza pred cisárom z rôznych previnení zvolali v r.335 do Týru vo Fenícii cirkevný snem, na ktorom chceli patriarchu zosadiť. Žalobcovia si vymýšľali stále nové a nové obvinenia. Podplatili jednu ženu, aby svedčila, že ju biskup zviadol k hriechu. V tej chvíli vstúpil do miestnosti kňaz Timitej, ktorý stál za dvermi spoločne s Atanázom a oboril sa na ňu: "Tak ty tvrdíš, že som ťa znásilnil? Ja som ťa znásilnil? Ja?" Tu žena zvolala pokrytecky k sudcom: "Áno, tento človek poškrnil moju čistotu!" Keď to sudcovia počuli, zasmiali sa a Atanázoví protivníci

sa začervenalí. Aj napriek tomu, vďaka ďalším obvineniam, ho synoda zbavila jeho úradu a odsúdila do vyhnanstva, ktoré prežil v vzdialenom Treviru. Tu hlboko zapôsobil na západné cirkevné kruhy. Po smrti cisára Konštantína v r.337 dovolil jeden z jeho nástupcov Konštantín II., aby sa vrátil do Alexandrie. Tam ho veriaci s radosťou prijali.

Patriarchovi protivníci ale nelenili. Aj keď bol Atanáz na Alexandrijskom sneme zbavený všetkých obvinení, na sneme v Antiochii (339) bol odsúdený do ďalšieho vyhnanstva. Pápež Július I. povolal patriarchu do Ríma. Súčasne zvolal synodu na prešetrenie jeho prípadu. Tá sa konala roku 340 a potvrdila Atanáza za zákonného alexandrijského biskupa. Pretože protivníci nechceli uznať rozhodnutie rímskej synody, zostal Atanáz v Ríme. Až v roku 345 sa mohol vrátiť na svoj patriarchálny stolec. Jeho veriaci mu pripravili triumfálne privítanie. Ďalších desať rokov sa mohol

Atanáz venovať pastroračnej práci vo svojom biskupstve. Roku 350 bol zavraždený cisár Konštantín II. a roku 352 zomrel pápež Július I. Obaja boli Atanázovými ochrancami. Vtedy ariáni s melecianmi začali opäť patriarchu obžalovávať u cisára a u nového pápeža Libéria. Pápež s rímskou synodou odmietol obžaloby. Ale na rozkaz ariánsky zmýšľajúceho cisára vtrhlo vojsko 8. 2. 356 v Alexandrii počas nočných bohoslužieb do chrámu. Malo za úlohu patriarchu zajať. Mnísi a klerici, ktorí boli v tom čase v chráme, však Atanáza obstúpili a pomohli mu utiecť. Patriarcha utiekol na Líbyjskú púšť.

Cisár Julián Apostata dovolil, aj keď z vypočítavosti (chcel vyvolať vnútorné rozpory v kresťanstve), aby sa pravoverní biskupi mohli vrátiť z vyhnanstva. Atanáz prišiel do Alexandrie roku 362 a ihneď usporiadal synodu, ktorá bola víťazstvom nicejského vierovyznania. Okrem toho roztočil vo svojom biskupstve náboženský život. Získal pre kresťanstvo mnoho významných osôb. To rozhnevalo cisára,

Sv. Atanáz, sv. Cyril Alexandrijský a sv. Ignác Bohonosec

ktorý rozkázal, aby bol biskup zavraždený. Akonáhle sa patriarcha dozvedel o týchto zámeroch, nastúpil na loď a plavil sa z Alexandrie do Téb. Keď odišiel, pustili sa za ním vojaci. Atanáz videl, že prenasledovatelia sú už nablízku, tak dal obrátiť loď a šiel proti nim. Keď sa lode stretli, spýtal sa veliteľ prenasledovateľov patriarchu, ktorého osobne poznal: "Nevidel si Atanáza?" "Áno, videl, je neďaleko." - odpovedal Atanáz, ktorý sa potom vrátil do Alexandrie. Vojaci ho však prenasledovali do Téb. Biskup sa potom skrýval v Alexandrii do smrti Juliána Apostatu (363).

Po Juliánovej smrti sa stal cisárom katolík Jovián, ktorý dovolil Atanázovi návrat do funkcie. Jovián však zomrel po siemich mesiacoch vlády a novým panovníkom sa stal arián Valent, ktorý nariadil, aby Atanáz a ostatní pravoverní biskupi boli poslaní do vyhnanstva. Patriarcha, ktorý očakával prenasledovanie, opustil Alexandriu a skrýval sa 4 mesiace v otcovej hrobke. Pretože sa ľud v Alexandrii búril a vyhrážal sa povstaním, ak sa im biskup nevráti, bol Valent či chcel, či nechcel donútený povoliť návrat. Patriarcha potom spravoval miestnu Cirkev ešte 7 rokov. Zomrel 2. mája 373 vo veku 77 rokov. Tesne pred smrťou vysvätil Petra za svojho nástupcu.

Svätý Atanáz počas svojho pobytu v Ríme veľmi ovplyvnil život v západnej cirkvi. Zoznámil ich s ideálmi mníšskeho života, ktoré poznal z vlastnej skúsenosti. Bol hlavne bojovník - bojovník z Krista a jeho božstvo.

Nielen dejiny, ale i samotná Cirkev ho ocenila ako stĺp Cirkvi, veď spolu so sv. Jánom Zlatoústym, sv. Augustínom a sv. Ambrózom držia katedru sv. Petra v bazilike tohto prvého pápeža vo Vatikáne. Práve ona symbolizuje plúca Cirkvi, o ktorých Svätý Otec Ján Pavol II. hovorí, že k životu sú potrebné oboje.

Albert

MILOSTIVÁ KLOKOČOVSKÁ IKONA PANNY MÁRIE

Na území dnešného Slovenska je mnoho mariánskych pútnických miest. Niektoré majú svoj pôvod v dlhodobej tradícii, ako napríklad Levoča, Staré Hory, Ľutina, Gaboltov, iné svoj pôvod odvodzujú od určitých zázračných udalostí spojených s mariánskou úctou, ako napríklad Šaštín, či Mariánka pri Bratislave. Jedným z takýchto pútnických miest je aj obec Klokočov, ktorá sa nachádza vo východnej časti nielen Slovenska, ale aj našej eparchie.

Je to starobylá obec, veď prvé správy o nej i jej meno sú zaznamenané v historických dokumentoch už z roku 1358. Obyvatelia celej tejto oblasti sú v prevažnej väčšine katolíci východného obradu. Súčasný kostol, ktorý stojí dnes takmer na brehu umelo vybudovanej vodnej nádrže Zemplínskej Šíravy, je klasicistická stavba z roku 1835.

A práve v tomto chráme je ikona Bohorodičky, ktorá je cieľom putovania mnohých pútnikov už cez tri storočia. Veriaci ľudia si ju obľúbili a radi sa pred ňou modlievali, podobne ako všade inde. Vždy to bolo stretnutie s ich Matkou, s presvätou Pannou, ktorej pomoc vo svojom živote pociťovali.

A tak to bolo aj v roku 1670, keď ikona Bohorodičky v Klokočovskom drevenom chráme začala slziť.

Ľudia tam žijúci mali dôvod pre modlitbu i prosbu o ochranu. V tom čase pod našimi Karpatami prebiehali krvavé boje. Boli to nepokoje a ťažké časy. Sedmohradské kniežatá povstali proti cisárskemu dvoru a neutešená situácia bola aj na poli cirkevnom. Kniežatá, ktoré z väčšej časti prijali kalvinizmus, bojovali nielen proti cisárovi, ale aj proti katolicizmu, ktorého garantom v krajine boli Habsburgovci.

A je len samozrejmé, že tým bola ohrozená v tom čase ešte pomerne mladá užhorodská únia, lebo sedmohradské kniežatá podporovali schizmu. Už v roku 1640 bol uväznený mukačevský biskup Vasil Tarasovič, kapitánom mukačevského zámku Ballingom. Týmto neutešenými pomermi samozrejme najviac trpelo civilné obyvateľstvo. Ak sa ktorákoľvek zo strán zmocnila územia, čo predtým patrilo strane druhej, nasledovalo plienenie a vraždenie všetkého, čo bolo označené za nepriateľské.

Osudná zásada: "Čia zem, toho musí byť aj viera."; spôsobila prelievanie nielen sĺz, ale aj krvi na oboch stranách. A tak ľud boží hľadal ochranu, útechu a útočisko vo svojich chrámoch, pri svojom Bohu a jeho svätých. Pod ich ochranu sa utiekal a od nich očakával pomoc i vyslobodenie.

Vrúčne sa modlili aj Klokočovčania pred svojou milou ikonou v čase, keď maďarské kalvínske vojenské oddiely stáli už pred Michalovcami a všetko sa zdalo beznádejším. Vtedy podľa zaznamenaných svedectiev začal obraz Bohorodičky slziť. Rozplakalo sa, ako píše kronikár, srdce Matky Ježiša Krista a Matky našej spásy nad biedou, ktorá sa nezadržateľne valila na kraj, i na ľudí, najmä na tých najbezmocnejších a najúbohejších.

Tento zázrak si prišli pozrieť do Klokočova aj kalvínski vojaci ako okupačné vojská. Samozrejme nechceli uznať, že obraz skutočne slzil, a preto ho vytrhli z ikonostasu, hodili na zem a pošliapali. Údajne ho aj poškodili, ale obraz vzápätí, keď ho veriaci znova uložili na čestné miesto, opäť začal slziť omnoho intenzívnejšie ako predtým. Zrejme slzy, ako drahocenné perly sa liali z očí Matky Božej. Keď tento nový zázrak vojaci uznali, podaktorí z nich padli na kolena a prosili za odpustenie svojho previnenia. Poniektorí ušli do tábora a oznámili, čo sa v drevenom kostolíku stalo.

V noci vojaci drevený kostol zapálili. Zhorel do tla, ale jeden bohabojný dôstojník obraz predsa zachránil, odniesol do Prešova a venoval magistrátu.

Toto je krátky pohľad na obec i na zázračnú udalosť, ktorá sa pred mnohými rokmi stala v tejto obci. Je dosť prekvapujúce, že o tejto mimoriadnej udalosti nie sú doslova žiadne úradné záznamy, ktoré by potvrdzovali, či sa viedlo, alebo neviedlo o tomto slzení vyšetrovanie, tak, ako to bolo v prípade počského obrazu, ktorý slzil v tej istej diecéze na dnešnom území Maďarska o niekoľko rokov neskôr, a to v roku 1696.

A tu sa hneď vynára ďalšia veľmi podstatná otázka: Čo sa stalo s obrazom a kde sa teraz nachádza?

Terajší obraz klokočovskej ikony, ktorý sa nachádza v pútnickom chráme je kópiou obrazu, ktorý svojho času bol v kaplnke prešovského sídelného biskupa. Na spodnej časti obrazu je nápis v maďarskom jazyku, ktorý stručne oboznamuje s udalosťou v roku 1670. Doslovný preklad

znie takto : " V roku 1670 naša Presvätá Pani slzila v dedinke Klokočov pred zrakmi mnohých. Niektorí z heretikov nožom prerezali tvár Panny Márie a vtedy bolo vidno, ako stekajú slzy. " Na zadnej strane obrazu je nápis, ktorý dosvedčuje, že obraz bol namaľovaný v roku 1769 maliarom F.G.Kramerom a do Prešova ho priviezol michalovský gróf Ján Sztáray spolu s cisárskym komisárom Jánom Neuholdom. A práve tento nápis dosvedčuje, že obraz je kópiou namaľovanou pre prešovský magistrát.

O originále sa dozvedáme od Jána Baloga, ktorý vo svojej knihe opisuje majiteľov mukačevského hradu i samotný hrad a uvádza, že v hradnej kaplnke sa nachádza milostivý obraz z klokočovskej cerkvi. Podľa iných prameňov, ale aj podľa tejto knihy je možné urobiť stručný prehľad dejín tejto ikony.

Na začiatku sme uvedli, že obraz bol pri požiari zachránený a prenesený do Prešova. Pomerne dlhý čas bol tento milostivý obraz v Prešove. Veriaci kresťania ho mali vo veľkej úcte a často sa pred ním modlievala aj grófka Sofia Bathoryová, ktorá konvertovala z kalvínskeho na katolícke vyznanie. Ona zariadila prenesenie tohoto obrazu do svojho zámku v Mukačeve a umiestnila ho v zámockej kaplnke, kde často pred ním zotrvala v modlitbách. Ozdobila ho mnohými drahocennými perlami a drahokamami. po jej smrti roku 1680 prevzala starostlivosť o vzácny obraz jej nevesta Helena Zrín-

ska. Aj ona ho mala vo veľkej úcte ako rodinný poklad. Keď so svojim manželom Imrichom Thökölym musela odísť do Turecka, vzala obraz so sebou. Keď aj táto ochrankyňa obrazu v roku 1703 zomrela, jej syn gróf František Rákóczy nariadil, aby sa obraz preniesol naspäť do zámockej kaplnky v Mukačeve. Údajne aj on sám sa pred týmto obrazom celé noci modlieval. V Mukačeve zostal obraz až do roku 1711, keď bol prenesený do Viedne a tam vyzdobený.

V zlatej korunke bolo sedem veľkých a desať malých drahocenných červených rubínov, päť veľkých zelených smaragdov, jedenásť diamantov, devätnásť väčších a päťsto šesťdesiat tri menších perál. Rovnako nádherný bol východný náhrdelník. V korunke na hlave Ježiška sa leskli okrem dvoch veľkých, aj deväť menších rubínov, tri veľké smaragdy, štyri menšie diamanty, jedenásť veľkých a tristo dvadsať dva menších perál. K obrazu patrilo ako k rodinnému skvostu množstvo drahých hodvábnych tureckých šatiek, kalichy a cibóriá, rovnako vyzdobené diamantmi a smaragdmi.

Prešovčania sa nevedeli uspokojiť s tým, že klokočovská ikona bola odnesená najprv do Mukačeva, a potom do Viedne. Preto vždy znova a znova prosili cisára a cisárovnú, aby im ich vzácny obraz vrátili. Pravdaže, takúto vzácnu ikonu si cisárska rodina nechcela dať vziať a tak v roku 1769 cisárovná Mária Terézia dala vyhotoviť vernú kópiu tohoto obrazu a darovala ho mestu Prešov. O jeho namaľovaní a prenesení svedčí už vyššie spomínaný zápis na zadnej strane. Na magistráte v Prešove bol tento obraz až do roku 1907. Odtiaľ ho získal vtedajší prešovský gréckokatolícky biskup Ján Vályi. Umiestnil ho na oltár v biskupskej kaplnke svojej rezidencie, kde bol až do roku 1950, kedy bola naša gréckokatolícka cirkev násilne likvidovaná.

Čo sa stalo s touto prvou kópiou Klokočovskej ikony potom, nie je známe. Lebo pri preberaní biskupskej rezidencie v roku 1990 sa už v kaplnke nenachádzala. Podľa tejto kópie z roku 1769 boli nama-

ľované ďalšie dva obrazy. Jeden v roku 1904 na podnet profesora náboženstva v Užhorode Emanuela Rojkoviča. Namaľoval ho profesor prešovského gymnázia Max Kurtz. Obraz bol umiestnený v Katedrále Povýšenia sv. Kríža v Užhorode. Druhým obrazom je obraz, ktorý bol namaľovaný pre samotný klokočovský pútnický chrám. Hodnotí sa ako najvýstižnejšia a najkrajšia kópia. Tento obraz bol 6. júna 1948 korunovaný Dr. Vasilom Hopkom, pomocným gréckokatolíckym biskupom prešovským.

Ďalší osud pôvodného originálneho obrazu je neznámy. Pravdepodobne sa nachádza v niektorom viedenskom kostole, alebo múzeu.

Mária vždy bola a je ochránkyňou tých, ktorí sa k nej utiekajú. Takto bolo počas nepokojov pred 300 rokmi a takto je aj teraz v týchto moderných časoch. Ona je mocnou prostredníčkou medzi nami a svojim Synom. Takto cítil a aj cíti náš ľud žijúci tu na Zemplíne. Preto sa v časoch zlých, aj v dobrých vždy schádzal okolo svojej matky na mieste, kde sa ona tak viditeľne prejavila. Toto mariánske pútnické miesto bolo a je symbolom jednoty našej miestnej Cirkvi.

V čase, keď naša Cirkev bola zakázaná, mnohí naši veriaci sa práve vo svojich príbytkoch pred fotokópiami klokočovskej ikony modlili za slobodu. A keď po krátkej slobodnej jari znova začal neľútostný boj mocných tohto sveta proti Cirkvi, boli to práve pútnické miesta po celom Slovensku, na ktorých ľud vydával svedectvo svojej viery. Tam cítil mocnú ochranu tej, ktorú pod krížom dostal za svoju Matku. A naša ikona znovu zohrávala svoju úlohu. Pri nej starí aj mladí, ako verné deti jednej Matky, ctili si Syna a vyprosovali pre seba pomoc a ochranu.

A nie je tomu inak ani v týchto dňoch, keď po našej diecéze putuje ďalšia z kópií tejto milostivej ikony. Od farnosti k farnosti ju prináša boží ľud aby ako maják ukazovala cestu - táto naša Odigitria.

o. Mgr. Vladimír Skyba

GALÉRIA HUMORU

KVÍZ + KVÍZ + KVÍZ

Benediktín prenáša františkána cez vodu.

- Máš peniaze? pýta sa uprostred vody benediktín.
- Mám.
- Prepáč, ale ja peniaze ne-smiem nosiť. - a pustil ho do vody.

xxx

Vyšetrujú cigáňa:

- Kde si bol včera?
- Ja som ho nezabil.
- A čo ten nôž?
- To nie s tým.

xxx

- Vaša dcéra hrá na klavíri?
- Áno.
- A dobre?
- Výborne. Zaznamenala medzinárodné úspechy. Už dve rodiny sa odsťahovali kvôli nej do Austrálie.

xxx

- To je hrozné, - sťažuje sa Škót. priateľovi. - Zvýšili cenu benzínu.
- Čo sa sťažuješ, veď ty nemáš auto.
- Ale mám zapalovač.

xxx

- Ponosuje sa Škót Škótovi:
- Na nijakú pascu neviem chytiť myš.
- A akú návnadu dávaš?
- Reklamu od najlepšieho syra.

xxx

- Do polievky Škóta spadla mucha. Okamžite ju vytiahne, chytí ju za krídla a vykrikuje:
- Všetko vyplúť!

xxx

- Kúpil som si auto, aby som videl svet.
- Výborne, a ktorý? Tento alebo onen?

NOVÉ OTÁZKY:

1. V ktorom roku bola podpísaná Užhorodská únia:

- a) 1546
- b) 1696
- c) 1646

2. Kto bol prvý Slovák - svätec:

- a) sv. Gorazd
- b) sv. Cyril
- c) sv. Metod

3. Otec biskup Gojdič bol na biskupa vysvätený:

- a) 27.8.1932
- b) 25.3.1927
- c) 15.5.1936

PRERIEKLI SA

Naši prví dvaja biskupi boli Tatarkovič a Gaganovič...
- Tarkovič a Gaganec v modernom ponímaní?

A hlavou si obliat studenú vodu...

- potom si už aj mohol sendvičom zjesť ústa?!

Ktorého si, Panna, v nebi korunovala...

- najnovšia dogma?!

Chráň nás hriešnych milostí a žiadostí...

- chvála, že ešte máme sväté myšlienky.

...farba ružovej farby...

- na dreve dreveného podkladu.

Počas spevu veľkonočného tropára Christos voskrese na otázku: "Čo to spievajú?", odpovedal jeden nahluchlý pán: "Kristus je v okrese a smeruje na Poprad."

- Hľa, Kristus už doputoval aj na Slovensko.

...prúd sa prechádza vodičom...

- niečo také, ako otopánkovaný zajac (obutý po maďarsky)

Každodenné hlásenie z TANAP-u pre bohoslovcov: svišče ješť...

- ako sa zmení liturgia, keď do nej vložíme len jedno písmeno
- ...svyšče ješť...

... a za tých, čo v nich podľa viery žujú...

- A ako sa dá ináč žuť?

VODOROVNE:

- 1 - podmaňujúci - ampér.
- 2 - chlápec (lat.) - vytesávam (lat.) - gram.
- 3 - súhlas - príbuznosť (odb.).
- 4 - horná časť čižiem - keď - okr. výbor - a podobne (skr.).
- 5 - tiež - spojka - písmeno gréckej abecedy - okr. úrad práce.
- 6 - os. zámeno - **2. časť tajničky**
- 7 - meno Boha (hebr.) - zostavene podľa abecedy.
- 8 - vanád - prací prášok - newton - patriaci octu.
- 9 - prvá žena - vážiť si (bás.).
- 10 - veľká plocha poľa - hud. skupina - mužské meno

ZVISLE:

- A - **1. časť tajničky** - Elohim (skr.).
- B - tu - neplodná (u zvierat).
- C - domnievam sa (lat.) - kozácky náčelník.
- D - zábava - spojka - vápnik.
- E - Európska únia futb. asociácii - čierne drevo - citoslovce radosti.
- F - chod' (čes.) - pohanský kňaz - os. zámeno.

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
A										
B										
C										
D										
E										
F										
G										
H										
I										
J										

- G - urán - os. zámeno - patriaca obci.
 H - smutno - od tila (voj.).
 I - písmeno gr. abecedy - hned' - hud. značka.
 J - hody lásky - patriaci Eve

Pomôcky: edolo, reor, agappe, afinita.

KUPÓN 2/96

NEZABUDNITE NA:

OZNAM

Z dôvodu, že uzávierka tohto čísla bola 20. apríla 1996 správne odpovede spolu s výhercami z minulého čísla budú uverejnené v budúcom čísle. Vyriešenie kvízových otázok, prípadne i tajničku spolu s kupónom č.2. zasielajte do:

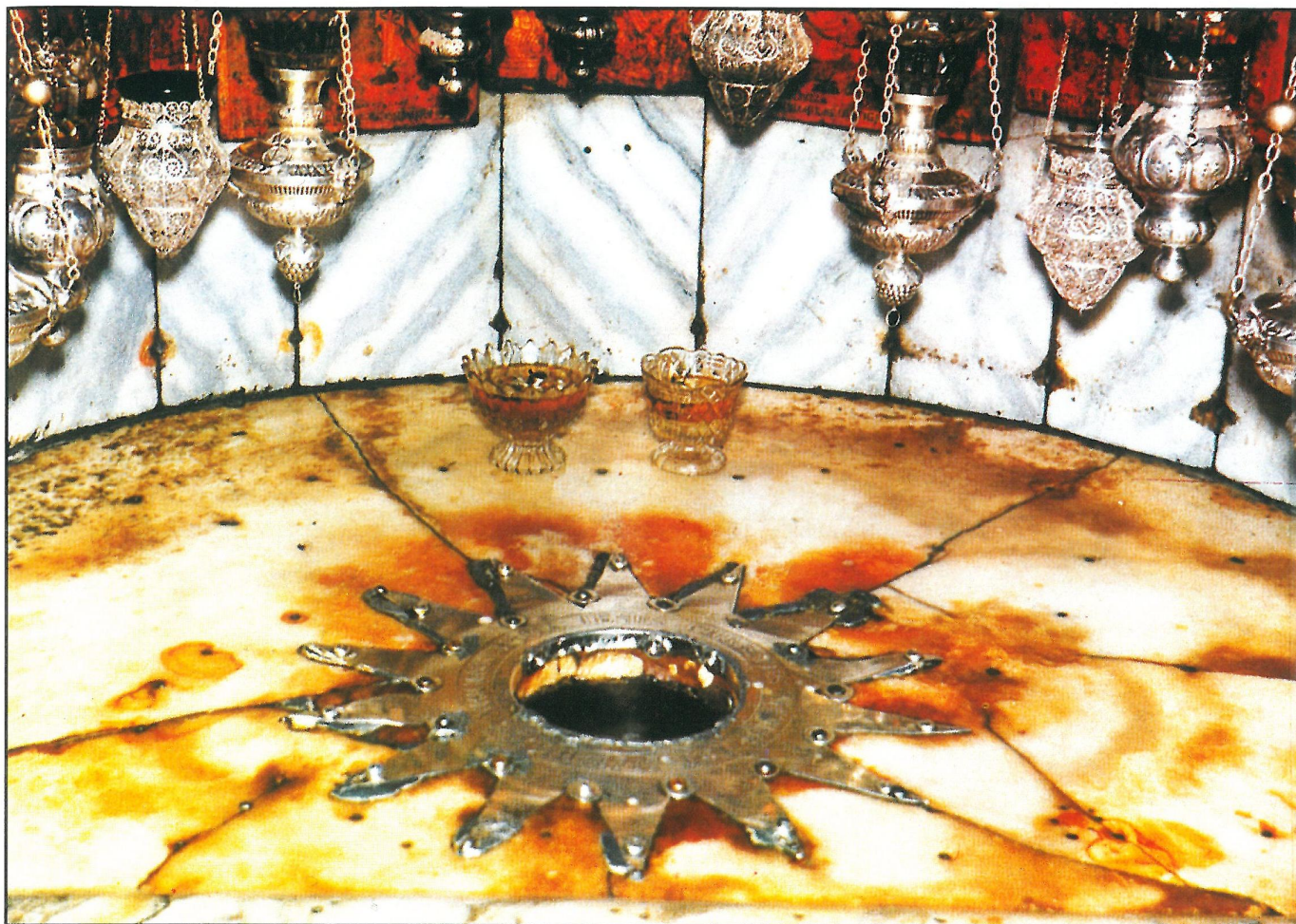
20. mája 1996

na adresu: Prameň, Sládkovičova 23, 080 01 Prešov

Prameň

ČASOPIS GRKAT. BOHOSLOVOV

Vydáva Spolok biskupa Petra Pavla Gojdiča. Registračné číslo OÚ - XI/17/93. Šéfredaktor: Pavol Obráz. Redakčná rada: Martin Mikula, Jozef Lukáč, František Barkóci. Grafická úprava: Maroš Rinik, Juraj Gradoš. Adresa redakcie: PRAMEN, ulica biskupa Pavla Gojdiča 2, 080 01 Prešov, Slovensko. Telefón: 091-725 166, fax: 091-733 840. Nevyžiadané rukopisy nevraciam. Predplatné: 40 Sk + 5 Sk poštovné. Podávanie novinových zásielok povolené VRP Košice, č.j. 1176-PTP-1994 zo dňa 19.4.1994. Lito: OPAL spol. s r.o., Prešov. Tlač: Tlačiareň Juraj Kušnír, združenie podnikateľov, Sabinovská 117, Prešov. Vázba: Vydavateľstvo Michala Vaška, Ružová 22, 080 01 Prešov.

BETLEHEMSKÁ HVIEZDA

SVÄTÝ JOZAFÁT (RÍM)

BAZILIKA SV. PETRA V RÍME

INTERIÉR GR.KAT. BAZILIKY V JERUZALEME